

С. ДНІСТРЯНСЬКИЙ – ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВНИК (РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АСПЕКТ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ)

НИКИТЮК Ілона Вікторівна,
*студентка юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

Здобуття Україною незалежності та розвиток національної науки історії держави та права створили можливість більш глибокого вивчення життя та діяльності людей, які були організаторами й безпосередніми учасниками боротьби за Українську національну державу. Питання персоніфікації історії, дослідження життєвого шляху, діяльності та політичної спадщини визначних її діячів стали одним із важливих завдань сучасної науки історії держави і права України. На жаль, наукова спадщина деяких визначних українських мислителів в силу різних обставин і до сьогодні ще недостатньо осмислена. До них відносимо й видатного українського теоретика права та держави, конституціоналіста, цивіліста, політичного та громадського діяча Станіслава Севериновича Дністрянського (1870-1935).

Народився С. Дністрянський 13 листопада 1870 року місті Тернополі у сім'ї директора чоловічої учительської семінарії. Навчався у Тернопільській гімназії, яку закінчив з відзнакою у 1888 році. Того ж року вступив на юридичний факультет Віденського університету, який успішно завершив у 1893 р. Через рік отримав науковий ступінь доктора права і політичних наук.

З 1898 року С. Дністрянський працював у Львівському університеті на кафедрі австрійського цивільного права, де викладав українською мовою. Паралельно вчений-правник розгортає широку наукову діяльність: голова юридично-статистичної комісії Наукового товариства імені Тараса Шевченка у Львові, редактор журналу «Часопис правничач», який згодом називався «Часопис правничач і економічна» (1900–1909, 1912) та «Правничого Вісника» (1910, 1911, 1913); започаткував серію «Правничач бібліотека», якої вийшло чотири томи. Також галицький діяч публікує статті на юридичні теми і рецензії не тільки в українській, а й у польській і німецькій пресі.

У 1907 та 1911 рр. стає депутатом Державної Ради Палати депутатів австрійського парламенту, де він увійшов до складу української депутатської групи, очолював парламентську Комісію з питань реформи австрійського цивільного права, виступав за повноцінне використання української мови в судочинстві, навчанні, державному управлінні.

У грудні 1918 р. після проголошення Західноукраїнської Народної Республіки Станіслав Дністрянський брав активну участь в державотворчих процесах, зокрема у 1920 році розробив проект Конституції української держави. Згодом, коли розпалася Австро-Угорська монархія, вчений-правник став депутатом тимчасового парламенту ЗУНР – Української Національної Ради.

З 1919 р. Станіслав Северинович перебував на еміграції спочатку у Відні, потім – у Празі. С. Дністрянський - один із засновників Українського Вільного університету, у якому він був першим деканом факультету права і політичних наук, ректором та проректором. Водночас працював у Німецькому університеті у Празі (1929-1933) та пражській Вільній школі політичних наук (1928-1930), співпрацював з Українським науковим інститутом у Берліні.

У 1932 р. Станіслав Дністрянський отримує чехословацьке громадянство. Переїха-

ти у Київ йому не судилося, адже завадила репресивна політика радянської влади щодо української інтелігенції. З 1933 вчений-правник після перенесення двох інфарктів припинив викладацьку діяльність та переселився до Ужгорода, де й помер 5 травня 1935 р. від серцевого нападу після однієї з публічних лекцій [1].

Доробок Станіслава Дністрянського містить 50 монографічних досліджень, більш ніж сотню наукових статей різними мовами: українською, польською, німецькою, чеською і французькою, значними також є розробки основ правової держави, а також основи політології.

Найвідомішими працями українського правника є: «Чоловік і його потреби в правній системі. Розвідка з австрійського права» (1900); «Реформа виборчого права в Австрії»; «Звичаєве право та соціальні зв'язки» (1902); «Про природу звичаєвого права» (1904); «Природні засади права» (1911); «Генеза та основи права» (1923); «Загальна наука права і політики» (Т. 1, 1923); «Погляди на теорії права та держави» (1925) [2, с. 91].

Досліджуючи значний доробок Станіслава Дністрянського, не можна не згадати його конституційні проекти. Вчений-правник бачив Західноукраїнську Народну Республіку як правову, суверенну і демократичну державу, в якій передбачався поділ влади на три гілки:

1. Законодавча – повинна була належати Народній Палаті – парламентові, який обирався на основі виборчого права строком на 4 роки.

2. Виконавча гілка включала б в себе Президента Республіки, Державну Раду – Уряд, місцеві органи державної влади. Глава держави мав би досягнути 35-річного віку, бути громадянином української національності і обиратися строком на 4 роки. Державна Рада мала б складатися з шістьох членів та міністерств, яких призначав би президент, що й одночасно очолював Уряд.

3. Судова влада повинна була б включати в себе: звичайні суди, Державний Судовий Трибунал та Голову Державної Юстиції [3, с. 229].

Проектом допускалося створення, поруч із звичайними судами, адміністративних, господарських, управлінських та інших спеціалізованих судів. На думку Станіслава Дністрянського, юстиція повинна бути відокремленою від адміністрації. Однак варто зауважити, що державну юстицію мав очолювати голова, якого обирав президент, а не народ.

Таким чином, постать Станіслава Севериновича Дністрянського з гордістю можемо називати світочем вітчизняної юриспруденції. Вчений-правник залишив по собі вагомий слід в історії України значним доробком у царині теоретичної юриспруденції, конституційного, цивільного, сімейного, та трудового права.

Список використаних джерел:

1. Стецюк Н. Академік Станіслав Дністрянський і його проект Конституції Західноукраїнської Народної Республіки. *Український часопис конституційного права*. URL: <http://www.constjournal.com/2016-1/akademik-stanislav-dnistrianskyj-i-jogo-proekt-konstytutsiyi-zahidnoukrayinskoj-i-narodnoyi-respubliki> (дата звернення: 10.04.2018).

2. Мушинка М. Дністрянський Станіслав Северинович. *Енциклопедія сучасної України* : у 30 т. / ред. кол. І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ, Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України. Київ, 2008. Т. 8 : Дл-Дя. С. 91—92.

3. Усенко І.Б. Наукова спадщина академіка С.С. Дністрянського. *Правова держава*. Щорічник наукових праць. Київ, 1996. С.229—241.

